

Datum
2020-04-21Diarienummer
VON-2020/448.183Handläggare
Maria Jonsson
08-535 378 47
Maria.Jonsson@huddinge.se

Vård och omsorgsnämnden

Införa kundval inom särskilt boende för äldre enligt lag om valfrihetssystem, LOV

Förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämnden beslutar att:

1. Föreslå kommunfullmäktige att införa kundval enligt lag om valfrihetssystem (LOV) inom särskilt boende för äldre exklusive korttidsboende samt så kallade profilboenden från och med den 1 april 2021, i enlighet med vad som framgår av detta tjänsteutlåtande med bilaga.
2. Föreslå kommunfullmäktige att fastställa ersättningen inom föreslaget valfrihetssystem till 1 819 kronor per dygn för kommunala utförare och 2 014 kronor per dygn för privata utförare i 2020 års nivå för att från och med 2021 delegera till vård- och omsorgsnämnden att besluta om ersättningen.
3. Uppdragsbeskrivningen till egen regi som beslutats av äldreomsorgsnämnden (AN-2018/71) upphör att gälla när LOV införs och att egen regi därefter omfattas av kraven i förfrågningsunderlaget
4. Förvaltningen får i uppdrag att utarbeta en ny uppdragsbeskrivning till korttidsboenden inom egen regi.

Sammanfattning

Förvaltningen har utrett ett införande av kundval enligt lag om valfrihetssystem (LOV) för särskilt boende för äldre.

Syftet med valfrihetssystemet är att öka den enskildes valfrihet, delaktighet och inflytande samtidigt som mångfalden av boenden förväntas öka.

I ett LOV-system, till skillnad från upphandling enligt LOU, kan kommunen inte begränsa antalet utförare. Alla utförare som uppfyller kommunens krav ska godkännas.

HUDDINGE KOMMUN

Postadress
Huddinge kommun
Socialförvaltningen
141 85 HuddingeBesök
Gymnasietorget 1

Tfn vxl 08-535 300 00

sof@huddinge.se
www.huddinge.se

Datum
2020-04-21

Diarienummer
VON-2020/448.183

Förvaltningen föreslår att korttidsboenden och profilboenden inte ska ingå i valfrihetssystemet utan istället upphandlas genom ramavtal.

Förslaget är att ersättning till utförarna ska vara enhetlig, det vill säga ingen differentierad ersättning utifrån målgrupp. Det innebär att det utgår samma ersättning för verksamhet med somatisk inriktning som för verksamhet med inriktning mot demens.

Beskrivning av ärendet

I mål och budget för 2020 framgår att vård- och omsorgsnämnden ska införa ett valfrihetssystem enligt lagen om valfrihetssystem (LOV) för särskilt boende för äldre när nuvarande ramavtal löper ut 31 mars 2021. Syftet med att införandet är att öka valfriheten i äldreomsorgen. För att ett valfrihetssystem enligt LOV ska kunna införas krävs beslut av kommunfullmäktige. Innan ett ärende avgörs av fullmäktige ska det ha beretts av den nämnd vars verksamhetsområde ärendet berör.

Förvaltningen har under hösten 2019 och våren 2020 utrett LOV för särskilt boende för äldre. Studiebesök har gjorts i fyra kommuner där LOV införts inom särskilt boende samt hos tre privata leverantörer av särskilda boenden som alla deltar i ett eller flera valfrihetssystem enligt LOV.

Resultatet från studiebesök, nulägesbeskrivning, kommunens behov av platser i särskilt boende samt identifierade risker med ett införande redogörs för i bilaga 1.

Lag om valfrihetssystem, LOV

Lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV) reglerar vad som gäller för upphandlande myndigheter som inför ett valfrihetssystem enligt LOV och därmed överlåter till den enskilde att välja utförare av de tjänster som omfattas av valfrihetssystemet. Valfrihetssystem enligt LOV är ett alternativ till upphandling enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU).

Syftet med LOV är att underlätta för upphandlande myndigheter att ge den enskilde tillgång till vissa tjänster med bästa möjliga kvalitet. Avsikten är att valfriheten ska leda till ökade möjligheter för den enskilde att bestämma vem som ska utföra tjänsten. Detta kan leda till ökad konkurrens på berörda marknader samt underlätta för små och medelstora företag att erbjuda sina tjänster (prop. 2008/09:29).

I ett LOV-system, till skillnad från upphandling enligt LOU, kan kommunen inte begränsa antalet utförare. Alla utförare som uppfyller kommunens krav ska godkännas.

Syfte

Syftet med valfrihetssystemet är att öka den enskildes valfrihet, delaktighet och inflytande samtidigt som mångfalden av boenden förväntas öka.

Förvaltningens synpunkter

Omfattning och avgränsningar

Huddinge kommun tillgodoser idag behovet av särskilt boende genom placeringar på boenden i egen regi samt placeringar på externa boenden. Den 1 april 2020 fanns det 456 platser i egen regi och 134 Huddingebor var placerade på externa boenden.

Under de kommande åren fram till 2028 planeras för byggande av särskilda boenden i flera kommundelar och redan under hösten 2021 kommer två nya särskilda boenden med totalt 169 platser att tas i drift.

Tabell 1. Totalt antal platser

	Totalt antal platser
Huddinge kommun	456
Antal externt placerade	134
Totalt	590

Förvaltningen föreslår att korttidsboenden och profilboenden inte ska ingå i valfrihetssystemet utan istället upphandlas genom ramavtal. Placeringar på korttidsboende sker i de allra flesta fall med kort varsel exempelvis direkt från sluten vård vilket inte möjliggör att ge den enskilde tid för ett upplyst val. Det råder också ofta brist på korttidsplatser vilket innebär att det inte finns något att välja emellan. Placeringar på profilboende görs utifrån mycket specifika behov hos den enskilde och det finns i de flesta fall enbart ett fåtal boenden som kan tillgodose dessa, möjligheten till val är därmed mycket begränsad. En stor andel av profilboendena är dessutom lokaliserade utanför Stockholms län.

Med profilboende avses ett boende som har en profilering mot en särskild målgrupp med särskilda behov utifrån någon form av gemensam sjukdomsdiagnos eller funktionsnedsättning som till exempel frontallobsdemens, psykogeriatrisk problematik, psykiatriska diagnoser, förvärvade eller medfödda hjärnskador, Parkinsons sjukdom, ALS, grava syn- eller hörselnedsättningar.

Ersättningsmodell

Ersättning för egen regi föreslås vara 1 819 kronor per dygn och ersättningen till extern utförare föreslås vara 2 014 kronor per dygn. Som grund för beräkningen har faktiska kostnader inom kommunens egen regi, nuvarande ersättningsmodell samt data från omvärldsbevakning använts. Bedömningen är även att det inom egen regi finns möjligheter till effektiviseringar vilket också vägts in i framtagandet av det slutgiltiga förslaget på ersättning.

Skillnaden i ersättning mellan egen regi och externa utförare består av två delar. Dels kompensation för allmänna omkostnader med drygt sju procent som avser att täcka de privata aktörernas kostnader för de delar som särskilda boende i egen regi inte har kostnader för, till exempel verksamhetsledning, stödfunktioner så

Datum
2020-04-21Diarienummer
VON-2020/448.183

som ekonomi, HR och IT, systemstöd med mera och dels kompensation för moms med drygt tre procent.

Förvaltningen föreslår en enhetlig ersättning till utförarna, det vill säga ingen differentierad ersättning utifrån målgrupp. Det innebär att det utgår samma ersättning för verksamhet med somatisk inriktning som för verksamhet med inriktning mot demens. Förslaget bygger på antagandet att kostnaderna för att driva somatisk eller demensinriktad verksamhet inte nämnvärt skiljer sig åt.

I förhållande till övriga jämförbara kommuner i länet anser förvaltningen att den föreslagna ersättningen står sig väl i konkurrensen. Det bör påpekas att siffrorna för kommunerna i tabellen nedan är ett snittpris beräknat utifrån den ersättningsmodell som tillämpas i respektive kommun.

Tabell 2. Snittkostnad per dygn andra kommuner, 2020 års nivå

Andra kommuner	Extern
Nacka	1 954 kr
Huddinge	2 014 kr
Solna	2 033 kr
Sundbyberg	2 056 kr
Stockholm	2 248 kr

Enligt förslaget ska ersättning utgå från och med den dag den enskilde flyttar in (beslutet verkställs) till och med sju dagar efter det att den enskilde flyttar ut eller avlider. Det innebär att ersättningen täcker en tom plats i sju dagar oavsett om platsen beläggs eller inte.

Förvaltningen föreslår att de föreslagna ersättningsnivåerna ska fastställas av kommunfullmäktige till 2020 års nivå. Därefter föreslås att kommunfullmäktige delegerar till vård- och omsorgsnämnden att årligen fastställer ersättningsnivåer, liksom för övriga kundval.

Ekonomiska effekter

För förvaltningen innebär den föreslagna ersättningen en potentiell besparing gällande kostnader för köp av externa platser. Denna analys bygger på den volym som varit underlag för ersättning under 2019 och antagandet att den föreslagna ersättningsmodellen för valfrihetssystemet hade varit i drift under året. I ett sådant scenario hade förvaltningens nettokostnad för köp av externa platser varit 13 miljoner kronor lägre.

För den egna regin innebär den föreslagna ersättningen en potentiell ökning av intäkterna under förutsättning att beläggningen kvarstår på den nivå som var under 2019. I ett scenario där den föreslagna modellen hade varit i drift under 2019 hade egen regi erhållit knappt två miljoner kronor i högre intäkter. Under förutsättning att egen regi har en budget i balans skulle detta innebära ett större kostnadsutrymme för utföraren och därmed en högre kostnad för nämnden.

Datum
2020-04-21Diarienummer
VON-2020/448.183

Sammantaget innebär den teoretiska kostnadsminskningen för externa köp och det ökade kostnadsutrymmet inom egen regi en potentiell nettobesparing på 11 miljoner kronor. I detta har inte hänsyn tagits till de underskott som idag finns inom egen regi.

Den faktiska ekonomiska effekten av införande av kundval inom särskilt boende för kommande år är svår att bedöma. Detta eftersom den potentiella besparingen är beroende av volymutvecklingen och fördelningen av platser mellan egen regi och privata aktörer.

Andra kostnader som kan vara förenade med ett införande så som t.ex. administration, hantering av ansökningar, uppföljning m.m. har inte tagits med i beräkningen.

Fortsatt arbete

Enligt den planerade tidplanen för projektet kommer vård- och omsorgsnämnden i september att fatta beslut om en upphandlingsstrategi samt på nämnden i oktober fastställa villkoren i förfrågningsunderlaget. Därefter kommer det att vara möjligt för leverantörer att ansöka om att delta i kundvalet.

Juridiska konsekvenser

En upphandling enligt LOV omfattas av ett mindre strikt regelverk än en upphandling enligt LOU. I ett valfrihetssystem enligt LOV kan leverantörer löpande ansöka om att delta och det finns ingen möjlighet för kommunen att begränsa antalet leverantörer. Kommunen har också möjlighet att under avtalstiden ändra kraven utan att göra avbrott i kundvalet. Leverantörer får därefter möjlighet att godkänna de nya kraven och fortsätta som utförare eller säga upp avtalet med kommunen.

Lotta Wigen
SocialdirektörLina Blombergsson
Biträdande socialdirektör

Bilagor

Utredning. Införa kundval inom särskilt boende för äldre enligt lag om valfrihetssystem, LOV

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens förvaltning, Björn Rosborg